

I хуралдаан

Дэлхийн худалдаа ба өртгийн сүлжээний өөрчлөлт: Худалдааны шок, худалдааны саатал, худалдааны чиглэл өөрчлөгдөх нь

Чиглүүлэгч:

- **Тигран Погосьян** - ОУВС-гийн Монгол дахь Суурин төлөөлөгч

Илтгэгч:

- **Андрей Радулеску** - Румын улсын ШУА-ийн Дэлхийн эдийн засгийн хүрээлэн, ахлах судлаач
- **Жон Вү Кан** - Азийн хөгжлийн банк, Бүс нутгийн хамтын ажиллагаа, интеграцчиллын хэлтсийн захирал
- **Прачи Мишра** - БНЭУ-ын Ашока их сургууль, Эдийн засгийн тэнхимийн профессор
- **Н.Ууганбаатар** - Монголбанкны хяналтын зөвлөлийн дарга
- **Жан Личин** - БНХАУ-ын Санхүү, эдийн засгийн төв их сургууль, эдийн засгийн профессор

Энэхүү хэлэлцүүлгээр дэлхийн худалдааны бүтэц хэрхэн өөрчлөгдөж буйг авч үзэхийн зэрэгцээ геополитикийн хурцадмал байдал, худалдааны шок, эдийн засгийн дахин хуваарилалт зэрэг хүчин зүйлс нь олон улсын худалдааны урсгалд хэрхэн гүнзгий нөлөө үзүүлж байгааг онцлон, дараах агуулгын хүрээнд хэлэлцлээ.

- АНУ-ын тарифын өсөлт, худалдааны бодлого нь дэлхийн өртгийн сүлжээ, ялангуяа Ази тивд томоохон тасалдал, доголдол үүсгэж байна.
- Монгол, Энэтхэг, Хятад зэрэг орнууд энэ шинэ нөхцөл байдалд зохицон, эдийн засгийн шинэ бодлого боловсруулахын зэрэгцээ худалдааны шинэ чиглэл, түншлэлүүдийг эрэлхийлж байна.
- Дотоодын үйлдвэрлэл болон аж үйлдвэрийн хөгжлийг дэмжих бодлого нь уламжлалт худалдааны бодлогоос илүү ач холбогдолтой болж, эдийн засгийн үндсэн тулгуурын нэг болж байна.
- Гадаад худалдааны чиг хандлагад тодорхойгүй байдал давамгайлж байгаа энэ үед дэлхийн эдийн засгийн төлөв байдал бүс нутгийн төвлөрөл рүү чиглэж болзошгүй байна.
- Санхүүгийн тогтолцоо ч мөн өөрчлөгдөж байгаа бөгөөд АНУ-ын доллар төвтэй тогтолцоо аажмаар байр сууриа алдаж, Хятадын юань зэрэг өөр валютуудын хэрэглээ олон улсад өсөн нэмэгдэж буй талаар хэлэлцсэн болно.

Хэлэлцүүлгийн эцэст оролцогчид дэлхийн худалдаа үндсээрээ шинэ түвшинд шилжиж байгааг онцолж, үүсэж буй эрсдэл мөн боломж бүрд улс орнууд оновчтой стратеги, уян

хатан, шинэлэг хандлагаар хариу өгөх шаардлагатай гэж илтгэгчид дүгнэв.

I хуралдааны онцлох ишлэл

Жон Вү Кан

“Ази тивд худалдааны шилжилт хамгийн хүчтэй мэдрэгдэж байна. Вьетнам, Индонез, Энэтхэг зэрэг орон худалдааны урсгалын өөрчлөлтийг ашиглаж, үйлдвэрлэл болон хөрөнгө оруулалтыг ид татаж эхэллээ.”

АНУ-ын тарифын өсөлт нь зөвхөн экспортлогч орнуудад шууд нөлөөлөөд зогсохгүй, нийлүүлэлтийн сүлжээгээр холбогдсон бүх эдийн засагт дам нөлөө үзүүлж байна. Монгол Улсын хувьд АНУ-тай худалдааны эргэлт харьцангуй бага ч, Хятад улстай эдийн засгийн хамаарал өндөр тул “Дам цохилт” авах эрсдэл их байна. Тиймээс бодлого боловсруулахдаа шууд бус нөлөөллийг нарийвчлан үнэлж, бүс нутгийн хэлэлцээр болон шинэ түншлэлийг чухалчлах, өртгийн сүлжээний аль шатанд оролцож буйгаа нарийн тооцох шаардлагатай.

Н. Ууганбаатар

“Улстөрчдийн сэтгэл хөдлөлд үндэслэсэн шийдвэрүүд нь эдийн засгийн загварчлал болон бодлого боловсруулалтад хангалттай тусгагддаггүй нь гол анхаарах асуудлуудын нэг юм.”

Монголын эдийн засгийн бүтэц энгийн бөгөөд түүхий эдэд хэт тулгуурладаг учраас гадаад худалдаа нь геополитикийн өөрчлөлтөд эмзэг. АНУ-ын тариф, түүхий эдийн үнийн савлагаа нь төсөв, мөнгөний бодлогод дарамт үүсгэж байна. Ковид-19 цар тахал нэг талаар иргэдийн орлогод нөлөөлсөн ч, нөгөө талаар логиستيкийн саатал нь бодлогын уялдаа холбоог алдагдуулж, зөрчлийг хурцатгасан. Эндээс “Хурдан үр дүн” хүлээсэн улстөржилт нь урт хугацаанд тогтвортой хэрэгжүүлэх бодлого, шийдвэрт сөргөөр нөлөөлж байна.

Прачи Мишра

“Тариф бус, тодорхойгүй байдал нь шинэ худалдааны дэг журамд хамгийн том сорилт болон гарч ирж байна”

АНУ-ын тарифын савлагаа, инфляц, зах зээлийн хэлбэлзэл нь компани, хэрэглэгчийг шийдвэрээ хойшлуулахад хүргэж байна. Энэтхэг Улсын эдийн засгийн хувьд аажмаар сэргэж буй ч хувийн хөрөнгө оруулалт сул, бүс нутгийн орлогын ялгаа их хэвээр байна.

Гэсэн ч хүн ам залуу, хөдөлмөрийн нөөц баялаг байгаа нь Энэтхэгт үйлдвэрлэлээ өргөжүүлэх том боломжийг олгож байна.

Андрей Радүлеску

*“Цорын ганц тодорхой байгаа зүйл бол тодорхой бус байдал.”
“Хэрвээ бид Европын эдийн засгийн бүтцийг өөрчлөхгүй бол ирэх арван жилд дэлхийн хамгийн ногоон музей болж мэднэ.”*

Евро бүсийн өрсөлдөх чадвар огцом доройтож, нэг хүнд ногдох ДНБ нь АНУ-ынхтай харьцуулахад 54 хувьд хүрсэн нь сүүлийн 40 жилийн доод үзүүлэлт юм. Хөдөлмөрийн бүтээмж, дижитал эдийн засгийн эзлэх хувь, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжил дорой байгаа нь гол саад гэж үзэж байна. Хэрэв суурь шинэчлэл хийж чадахгүй бол Европ “ногоон музей” болох эрсдэл өндөр. Харин боловсрол, нийгмийн тогтолцоо, хөрөнгийн менежментийн давуу талаа ашиглавал сэргэлт бий болох боломжтой.

Жан Личин

“Бид 100 жилд байгаагүй өндөр тарифыг урт хугацаанд туулж магадгүй.”

АНУ-ын өндөр тариф нь алдагдлаа бууруулах, төсвийн орлогоо нэмэгдүүлэх, дотоод үйлдвэрлэлийг сэргээх бодит шийдэл биш, харин Хятадаас “Эрсдэлээ салгах” улс төрийн зорилготой арга хэмжээ юм. Ам.Доллар ойрын хугацаанд ноёрхлоо хадгална. Гэхдээ урт хугацаанд дэлхийн валютын системд шинэ тэнцвэр зайлшгүй төлөвшихөөр байна. Ренминби буюу Юанийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэхийн тулд БНХАУ санхүүгийн зах зээлээ ил тод, нээлттэй болгох, оффшор юанийн зах зээл болон шинэ финтек шийдлүүдийг өргөжүүлэх шаардлагатай.